

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
ЧЕТИРИДЕСЕТ И ПЪРВО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

КОМИСИЯ ПО ЕВРОПЕЙСКИТЕ ВЪПРОСИ
И КОНТРОЛ НА ЕВРОПЕЙСКИТЕ ФОНДОВЕ

ДОКЛАД

Относно: Стратегия на Европейския съюз за региона на река Дунав – становище на Комисията по европейските въпроси и контрол на европейските фондове (КЕВКЕФ) по т. 60 от Годишната работна програма на Народното събрание по въпросите на Европейския съюз за 2011 г. в частта „Европейският съюз на регионалната и международната сцена“.

I. Обща информация

Стратегията на ЕС за Дунавския регион е одобрена от Европейския съвет на **24 юни 2011 г. в Брюксел в рамките на Унгарското председателство на ЕС**. В нея участват: Германия, Австрия, Словакия, Чехия, Унгария, Словения, Румъния, България, Хърватия, Сърбия, Босна и Херцеговина, Черна гора, Република Молдова и Украйна. Стратегията остава отворена за други партньори от региона. Предвид това, че в региона живеят повече от **100 млн. души** и че територията му е една пета от територията на ЕС, той е от основно значение за Европа.

Тази стратегия е втората макрорегионална стратегия след приетата стратегия за региона на Балтийско море. Това доказва, че регионалното ниво на мислене е успешен подход както за ЕС, така и за отделните държави-членки, които участват в стратегиите. В тази връзка, с оглед на географското измерение, стратегията следва да е съгласувана с перспективите за региона на Черно море и в контекста на Интегрираната морска политика на ЕС.

Синергията между двата региона е необходима, в контекста на общата политика в областта на рибарството и предстоящата реформа в сектора, като е особено важна за България, защото страната е част и от двата макрорегиона. Търсенето на интегриран подход при изпълнението на Дунавската стратегия и при формулирането на такава за Черно море, ще бъде още по-ефективно предвид обстоятелството, че част от целите, които се преследват и потенциалната добавена стойност за участващите държави, съвпадат.

В по-широк смисъл, Дунавската стратегия има за цел да засили сътрудничеството и разбирателството между гражданите на региона с оглед интегриране на пазарите чрез

трансграничното междурегионално и международното сътрудничество. Акцентът се поставя върху **по-добри и „по-интелигентни“ връзки за мобилност, търговия и енергия, действия за опазване на околната среда и управление на риска, сътрудничество в областта на сигурността.** Чрез този регионален подход могат да се извлекат ползи от взаимните усилия в областта на иновациите, туризма, информационното общество, институционалния капацитет и социално изолираните общности.

В по-тесен план, Дунавската стратегия е изключително важна за България не само в геополитически план, предвид факта, че реката всъщност представлява северната държавна граница. От икономическа гледна точка, разположените в тази част на страната населени места, са **в процес на конвергенция и са необходими специални усилия за развитието на българския крайдунавски район.** Това ще се случи чрез изпълнението на **начертания План за действие,** изготвен от МРРБ (което е национален координатор по стратегията) след задълбочена дискусия между всички заинтересовани страни.

II. Приоритетни области и координация

11 са приоритетните области в Плана за действие за осъществяването на Стратегията, които съответстват на 4-те основни стълба - свързаност, околна среда, социално-икономическо сближаване, сигурност:

1. Подобряване на мобилността и интермодалността;
2. Насърчаване на по-широкото използване на енергия от възобновяеми източници;
3. Насърчаване на дейностите в областта на културата и туризма и преките контакти между хората;
4. Възстановяване и запазване на качеството на водите;
5. Управление на рисковете за околната среда;
6. Опазване на биологичното разнообразие, ландшафтите и качеството на въздуха и почвите;
7. Развитие на обществото на знанието (научни изследвания, образование и ИКТ);
8. Подкрепа за конкурентоспособността на предприятията;
9. Инвестиране в кадри и умения;
10. Увеличаване на институционалния капацитет и сътрудничеството;
11. Сътрудничество за справяне с проблемите по сигурността и организираната престъпност.

За всяка от горепосочените приоритетни области са определени **страни-координатори.** Те би следвало да са двигател за прилагането на практика на стратегията в съответната област, като осъществяват координация, разработват работна програма, партнират с неправителствените организации, установяват източниците на финансиране. **Чрез този**

нов подход в осъществяването на Дунавската стратегия се внася ново и амбициозно измерение на сътрудничеството в региона.

В контекста на предстоящото интегриране на България в Шенгенското пространство, на страната е предоставена възможността и отговорната роля на **съкоординатор с Германия по приоритет 11. Приоритетна област 3, свързана с културата и туризма**, се координира от България и Румъния. В тази връзка и в израз на силната ангажираност на двете страни в съвместната работа по този приоритет, е включването на текст, посветен на Стратегията на ЕС за Дунавския регион в **Съвместната политическа декларация за създаване на съвет за сътрудничество на високо равнище между Република България и Румъния**, подписана на 12 октомври 2011 г.

III. Финансово измерение

Придържайки се към **принципа на трите „не“¹**, Стратегията за Дунавския регион **не разполага с ресурс, предназначен конкретно за нейното реализиране.**

В качеството си на последователно структурирана рамка, Стратегията очертава **нова форма на сътрудничество** между партньорите в областта и поставя акцент върху **координацията между съществуващите финансови инструменти и политики**, а не върху тяхното умножаване, увеличаването на броя на институциите или въвеждането на нови бюрократични изисквания.

При добро планиране, ясни критерии за подбор и достатъчна проектна готовност, Стратегията ще се реализира успешно и резултатите ще бъдат видими при използване на наличните европейски средства до края на настоящия програмен период, с помощта на наличната администрация и без да е необходимо създаване на нови правила на европейско равнище.

Бенефициенти могат да бъдат всички, които са бенефициенти по съществуващите програми - оперативни и програми за териториално сътрудничество. Всички проекти по действията, предвидени в приоритетните области ще се осъществяват с наличния ресурс по оперативните програми за регионално развитие, околна среда, транспорт, конкурентоспособност, и всички програми по цел 3 – териториално сътрудничество – трансгранично сътрудничество, ОП „Черноморски басейн 2007-2013”, ОП „Югоизточна Европа 2007-2013г.” и редица хоризонтални програми.

За следващия програмен период, е целесъобразно в рамките на **цел 3 - териториално сътрудничество**, да бъде създадена **нова многонационална програма за изпълнението на проекти по Дунавската стратегия**, като в нея се предвиди **специална ос – техническа помощ**, която ще осигурява средства за подготовката на проекти и/или пак по **цел 3 - в програмите за ТГС** да се даде възможност за

¹ не се заделят нови средства, не се определят нови правила, не се създават нови институции.

преориентиране на приоритетите към изпълнение на проекти, съответстващи на целите на Дунавската стратегия.

Успешното реализиране на проекти в рамките на Стратегията на ЕС за региона на р. Дунав, би добавило стойност и би послужило като допълнителен аргумент към българската позиция по предложената Многогодишна финансова рамка 2014-2020.

IV. Позицията на Република България по Стратегията за Дунавския регион

Българската позиция по Стратегията на ЕС за региона на р. Дунав се основава на **интегриран подход „отдолу-нагоре“**, изграждайки и отчитайки връзките между хоризонтални въпроси като устойчиво развитие, икономическо развитие, заетост, развитие на човешките ресурси и др.

България е заявила готовност да участва във всички четири приоритетни оси, като чрез получените повече от 250 проектни предложения ще работи активно за **„отключване на потенциала“** на българския крайдунавски регион.

Българските интереси са свързани с изграждане и модернизиране на транспортната инфраструктура, създаваща условия за осъществяване на комбинирани превози, вкл. транзитни превози. Важна роля за социално-икономическото развитие на Северозападния, Северния централен и Североизточния регион на България е развитието и модернизацията на транспортната инфраструктура, която да подобри свързаността и достъпността на българските региони в рамките на Дунавския макрорегион и ЕС. Развитието ѝ ще има пряко въздействие върху регионалната конкурентоспособност.

Важно за развитието на българския Дунавски региони е осигуряване на **корабоплаването в българския участък на р. Дунав, използването на потенциала на българските пристанища на р. Дунав, изграждането на логистични и интермодални центрове, развитието на пътната инфраструктура, осигуряваща връзката с другите транспортни коридори, преминаващи през територията на България.**

Особено важен приоритет за България е **ефективното използване на туристическия потенциал**, върху развитието на който страната трябва да се фокусира с най-близките си съседи – Румъния и Сърбия.

V. Становище на КЕВКЕФ за осъществяването на Стратегията на ЕС за региона на река Дунав

КЕВКЕФ подкрепя реализирането на регионални стратегии на ниво ЕС, като счита, че е целесъобразно регионалното ниво на мислене и планиране да бъде приоритет и в дискусиите за новия програмен период 2014-2020. В контекста на регионалното планиране, ще се открият по-успешно специфичните нужди на цели региони, като се запази алгоритъмът „визия-стратегия-планове-програми“ във връзка с осъществяването на приоритетите по Дунавската стратегия. Освен това КЕВКЕФ, като Комисия, която винаги се позовава на двойния демократичен контрол, приветства процесите на публично обсъждане на документа и насърчава непрекъснатостта на дискусиите с всички заинтересовани страни, изразявайки следното становище:

- 1. КЕВКЕФ счита приоритетна ос „свързаност“ като предпоставка за добро сътрудничество между участващите в Стратегията държави, за реализирането на успешни проекти на регионален принцип. Свързаността предполага мобилност, прекият път към която е физическо изграждане и оптимизиране на цялостната инфраструктурна мрежа. Подобряването на достъпността и мобилността в региона ще бъде възможно посредством реализирането на проекти, в контекста на Трансевропейските транспортни мрежи.**

За страната ни е особено наложително да се фокусира върху подобряване на икономическата ефективност на корабоплаването по р. Дунав, в т.ч развитие на пристанищата по поречието на р. Дунав и превръщането им в интермодални логистични центрове;

В тази връзка, за да отговори на предизвикателствата, свързани с реализирането на мащабната стратегия за региона на р. Дунав, България настоява средствата, отпускани ъ по линия на Структурните и Кохезионния фонд, насочени към инфраструктурни проекти, ориентирани към изграждане на базисна инфраструктура, да не се намаляват в периода 2014-2020 г.

- 2. КЕВКЕФ настоява и ще следи дали Стратегията за региона на р. Дунав се реализира в съзвучие с новия Механизъм за свързване на Европа, за да се добави стойност към заложените в Стратегията „Европа 2020“ цели за по-зелен транспорт, увеличаване на високоскоростните ширококолентови връзки, както и по-разпространеното използване на енергия от възобновяеми енергийни източници.**
- 3. КЕВКЕФ вярва, че изграждането на модерна инфраструктура би довело до преодоляване на физическите бариери, по-добра достъпност и близост, което би спомогнало за преодоляването на съществени стереотипи и изграждане на по-силно доверие и желание за взаимност и взаимопомощ между гражданите от региона. Това от своя страна ще спомогне процеса на развитие и европейската перспектива за политическа интеграция на страните от Югоизточна Европа. В този**

контекст, на България е поверена отговорната роля на **съкоординатор, съвместно с Румъния по насърчаване на дейностите в областта на културата и туризма и преките контакти между хората**. Тази **съвместна дейност** открива отлични възможности за по-пълноценна социално-икономическа интеграция на най-новите държави-членки на ЕС, които споделят културно-историческо развитие в тясно сътрудничество с по-старите страни-членки на ЕС, като добавя стойност за страните в развитие и европейска перспектива за страните-кандидати и потенциални кандидати за членство.

- 4. КЕВКЕФ приветства усилията и инициативите на участващите държави в контекста на приоритетна ос „социално-икономическа и културна интеграция“.** Европейските граждани, които живеят в региона на р. Дунав са най-ценният ресурс, който може да отключи максимално потенциала на участващите 14 държави, затова фокусът при изпълнението на Стратегията трябва да е изцяло върху просперитета на хората, чрез увеличаването на възможностите им за заетост, образование, с цел повишаването качеството на живот в региона като цяло. Необходими са инвестиции в хората, за да може регионът да отбележи **устойчив напредък и растеж, като на приоритетно място се поставят знанието и социалното включване. Последното е особено приоритетно, поради обстоятелството, че в региона е ситуирана една трета от изправеното пред риск от бедност население на ЕС, голяма част от което принадлежи на изолирани социални групи.**
- 5. КЕВКЕФ счита, че за постигане целите на устойчивото развитие, както и предвид последиците за р. Дунав и прилежащите територии след събитията в Унгария през октомври 2010 г.,** окачествени като екологична катастрофа, **държавите, участващи в Стратегията трябва отговорно да се ангажират със съвместни действия за опазването на околната среда и предотвратяването на рискови ситуации.** В България има специална нужда от координирани действия в тази насока, особено след наводненията през 2006 и 2007 г. **Подобряване на качеството на дунавските води, предотвратяване на незаконното изхвърляне на отпадъци, третиране на отпадните води, изграждането на канализация в дунавските населени места са важни за България проблеми.** Регионалното сътрудничество трябва да улеснява развитието на „зелена“ инфраструктура, прилагането на дългосрочни и основани на екосистемите решения, както и извличане на полезен опит от минали събития.
- 6. Предвид индикаторите, заложи в стратегия „Европа 2020“ за научно-изследователска и развойна дейност, КЕВКЕФ отчита необходимостта от осъществяването на транснационални инициативи в подкрепа за иновациите,** които включват: научен обмен, създаването и развитието на изследователски центрове и програми, проекти за подпомагане на сътрудничеството между висши училища, професионални училища и други в европейски контекст, както и подобряване на взаимодействието между образователни институции изследователски и иновационни центрове, създаването на партньорски мрежи и стимулиране на публично - частните партньорства.

7. КЕВКЕФ счита, че конкурентоспособността на икономиките около Дунавския басейн може да бъде повишена отново чрез свързаността между 14-те държави в Дунавския регион, реализирана посредством изграждането на модерен транспорт и телекомуникации, енергийни мрежи и инвестиции в образование и иновации. Възможностите за по-добри транспортни комуникации ще създават условия за повишаване гъвкавостта на пазара на труда в региона и нарастване броя на малките и средни предприятия (МСП) със смесени капитали.
8. КЕВКЕФ обръща внимание, че изпълнението на Стратегията на ЕС за региона на р. Дунав при наличните средства от ЕС, предлага отлична възможност за упражняването на интегриран подход и съзнателно търсене на синергичен ефект между отделни програми, инструменти и други източници на финансиране. Към момента страната ни е доказала, че успешно прилага подхода на кръстосаното финансиране, който добавя стойност към постигнатите резултати. За да се постигне устойчивост на усвояването на средствата от ЕС, е наложително в региона на р. Дунав, да се търси усъвършенстване на институционалния капацитет и управленските механизми и процедури както и тяхната хармонизация и стандартизация, с оглед на изпълнението на мащабни проекти от взаимен интерес. КЕВКЕФ препоръчва партньорите да се фокусират върху укрепване капацитета и вътрешния потенциал на регионално и местно равнище, който ще насърчи предприемането на по-активни и по-адекватни действия по отношение участието в Дунавската стратегия. Предвид геополитическата и културно-историческата близост между Балканските държави в региона на р. Дунав, е необходимо да се върви към задълбочаване на партньорския подход и обмена на добри практики.
9. КЕВКЕФ, в рамките на дейността си по време на Унгарското председателство на ЕС, приветства приемането на Стратегията на ЕС за региона на р. Дунав, но същевременно отчита, че с оглед потенциалното разширяване на ЕС, по-добрата политическа и икономическа интеграция на Съюза, както и с оглед оставащите две години от настоящия програмен период, тази Стратегия трябва да продължи да бъде сред приоритетите и на предстоящите председателства на ЕС. За да се реализира успешно на практика заложеното в приоритетните области, всяка участваща страна, трябва да следва максимално начертания си план за действие със съответните конкретни проекти.
10. КЕВКЕФ изразява удовлетворението си от подробния разчет на планираните за изграждане проекти, като препоръчва те да бъдат актуализирани по-често, доколкото го позволява ЕК, за да отразяват конкретните нужди на региона и възможностите за покриването им. КЕВКЕФ насърчава по-голямата публичност на дейностите по проекти, свързани с реализирането на Дунавската стратегия, изразява увереност, че комуникационният план следва да отрази не само информационната потребност на обществото по темата, но и конкретно на потенциалните бенефициенти, като също споделя необходимостта от по-нататъшна информационно-комуникационна дейност по Дунавската стратегия, което би помогнало и за активизиране на дискусиите за нейното развитие след 2014 г.